

Laat studenten meepraten over toekomst agrofood

Binnen twintig jaar een duurzaam voedselsysteem? Dat is mogelijk, vinden studenten en docenten van HAS Hogeschool. De bal ligt niet alleen bij de boeren; alle partijen in het voedselsysteem moeten mee in de verandering. In het onderwijs is toekomstdenken nodig.

OPINIE

Door Frederike Praasterink, Heleen Prins en Marjo Baeten

Dertig studenten en docenten van acht opleidingen van HAS Hogeschool maakten een reis naar het voedselsysteem in het jaar 2042 in een speciale masterclass. Ze ontwikkelden een 'netto positief' voedselsysteem dat de gezondheid van mens, dier en leefomgeving bevordert. Ze hadden daarbij zowel aandacht voor de manier waarop voedsel geproduceerd en verhandeld wordt als voor consumptie, gezondheid en voedselzekerheid.

Dit zijn een paar onderdelen van hun gewenste toekomst: een landschap met veel diversiteit. Kleine natuurgebieden en verwilderde stroken, afgewisseld met akkers. Behalve in grote steden wonen veel mensen in communities hiertussen. Door high-tech oplossingen zoals drones en kleine oogstmachines is het mogelijk de gewassen door elkaar heen te laten groeien. En door lowtech oplossingen die de natuur voor ons heeft bedacht, zijn pesticiden niet meer nodig. Het meest opvallende is dat de studenten het sociale aspect een grote rol geven: de communities beheren zelf door een lokale (voedsel) democratie de natuur en de leefomgeving. Er komt een basisvoedselinkomen en daarmee is goede voeding voor iedereen beschikbaar. Uiteraard krijgen boeren betaald voor ecosystemendiensten. We eten meer plantaardige producten uit natuurinclusieve, circulaire landbouw. Ook veel vaker uit onze eigen omgeving, via korte ketens. En, ja, er is nog veehouderij, zij het minder.

Natuurlijk, dit is een supernormatief beeld. Het is niet op impact door gerekend, er zit geen kostenplaatje aan. Maar zo heel bizar is dit beeld niet: er zijn in Nederland veel voorbeelden van boeren, bedrijven, organisaties die hier allang aan werken.

Hoewel het huidige maatschappelijke debat wordt gedomineerd door de stikstofcrisis en de boerenprotesten, weten we al veel langer dat de manier waarop we voedsel produceren en consumeren niet meer houdbaar is. Niet alleen stikstof, maar ook klimaatverandering, verlies aan biodiversiteit, voedselverspilling, oplopen de zorgkosten door ongezonde leefstijl zijn symptomen van een voedselsysteem dat de gezondheid van mens, dier en de leefomgeving sterk onder druk zet. Daarom is een systeem aanpak nodig die zich niet alleen op één thema als stikstof richt, maar al die andere maatschappelijke opgaven ook meeweegt. Dat is van groot belang om tot een realistisch toekomstperspectief te komen.

Juist zo'n toekomstperspectief ontbreekt in het huidige debat. Er ligt

nu veel focus op 'het probleem' en op wat boeren anders moeten doen, maar consumenten en veel andere partijen in het voedselsysteem blijven buiten schot.

Een toekomstverhaal is niet apocalyptisch maar positief. Het zet aan tot gesprekken, het geeft hoop. Hoop geeft handelingsperspectief, veranderingkracht. En dat is in deze tijd van grote maatschappelijke opgaven hard nodig. Zeker voor jongeren. Jongeren zitten toch al nauwelijks aan tafels waar de toekomst van onze sector wordt bepaald. We weten dat business as usual geen optie meer is in de agrofoodsector; we staan voor grote transitities. Deze transitities vergen dat het (beroeps) onderwijs opnieuw afweegt welke kennis en vaardigheden nodig zijn om mensen op te leiden die in die transitities voorop kunnen lopen.

Wij pleiten voor het integreren van toekomstdenken, toekomstgeletterdheid als belangrijke vaardigheid in het groene beroepsopleiding. In alle turbulentie in onze sector snakken niet alleen boeren maar ook jongeren naar een toekomstperspectief. Laten we gezamenlijk een positief toekomstbeeld maken.

Frederike Praasterink, Heleen Prins, en Marjo Baeten, respectievelijk lector en docent-onderzoekers in het lectoraat Future Food System bij HAS Hogeschool in 's-Hertogenbosch.

In het 'netto positief' voedselsysteem van HAS-studenten is het met andere drones mogelijk gewassen door elkaar heen te laten groeien.

Niet debatteren is ook politiek bedrijven

BESCHOUWING

Door Lydia van Rooijen

De Tweede Kamer was nog maar een paar dagen officieel met reces of Caroline van der Plas en Pieter Omtzigt willen dat de Kamer terugkomt om te debatteren. Een debat over de 250 pagina's aan documenten over het stikstofbeleid tussen de ministeries van Landbouw en Financiën. Dagblad NRC had daar het een en ander over gezien en op basis daarvan vroegen de twee eenpitters een debat aan. Zonder succes.

Normaliter, dat wil zeggen in weken dat de Kamer volgens de normale gang van zaken debatteert, kan elk willekeurig Kamerlid tijdens de zogenoemde 'regeling van werkzaamheden', wekelijks op de agenda op dinsdagmiddag, een debat aanvragen. Over een actueel onderwerp meestal: een nieuwsbericht, een onderzoek of nieuwe ontwikkelingen. Voor het aanvragen van een debat is de steun van meer dan de helft van de Kamer nodig. Een voor een komen dan Kamerleden van andere fracties naar de microfoon gelopen om aan de Kamervoorzitter te vertellen of ze het voorstel voor een debat steunen.

Ook tijdens een reces kan de Kamer teruggeroepen worden om te debatteren. Dit jaar riepen BBB en Omtzigt de Kamer terug.

Het is geen spannende televisie om naar te kijken, maar het biedt inzicht in wat de onderwerpen zijn waarop politieke partijen zich willen profileren. Ook vóór het reces stond Caroline van der Plas aan de microfoon om een debat aan te vragen over stikstof, vaak gesteund door de rechtse partijen, maar zolang geen van de coalitiepartijen met Van der Plas meegaat, komt het debat er niet. Dat geldt ook in de zomerperiode, alleen gaat het nu via e-mailsessie naar Kamerleden en Kamervoorzitter.

De afgelopen weken hebben Omtzigt en Van der Plas meerdere keren gevraagd om een spoeddebat over stikstof. Direct in de eerste week van het reces was de aanleiding het nieuwsbericht van NRC. Later weer, na de publicatie van de 'stikstofpapers' op 23 juli en in het daaropvolgende weekend ging nogmaals het verzoek uit naar de Kamer om terug te komen van reces. Tot nu toe zonder succes voor de debataanvra-

gers. Coalitiepartij VVD stelde voor om eerst een schriftelijk overleg te houden. Dat houdt in dat de partijen een hele lijst met vragen indienen waar de minister dan op kan reageren. Dit heeft echter niet de voorkeur van BBB en Omtzigt. "Dan kunnen we geen vragen aan elkaar stellen", beurt die laatste. En dat is waar het Omtzigt om gaat, hij wil in het debat kijken of er ruimte in de coalitie zit om aan de stikstofplannen te schaven.

Omtzigt gaf deze week inzicht in wat hij dan in zo'n e-mail aan zijn ambtsgenoten schrijft. Daarin verwijt hij de regeringspartijen dat ze 'afwezig zijn' in het debat. "Volgens mij is een debat hard nodig in deze omstandigheden, al is het alleen maar om duidelijk te horen van de regering en de regeringspartijen waarom zij deze keuzes maken (...)", schrijft hij.

Het voorstel van Omtzigt en BBB was om in de week van 15 augustus het debat te houden. Diezelfde datum hadden ze aangehouden als uiterlijke termijn voor de minister voor Natuur en Stikstof om eerder gestelde Kamervragen te beantwoorden. Ook dat verzoek wordt niet gehonoreerd, het ministerie liet deze week via een 'uitstelbrief' weten dat het langer gaat duren voordat de beide partijen meer weten.

COLUMN
Pieter Seegers

Overheidsingrijpen

De druk op het buitengebied is groot. Een zuiver agrarische functie van het buitengebied is niet meer vanzelfsprekend. Naast landbouw zijn natuur, cultuur, recreatie, wonen en industrie in de loop der jaren steeds belangrijker geworden. Deze niet-agrarische functies nemen steeds meer ruimte in. En daar komt de huidige stikstofdiscussie nog bovenop. Dit houdt helaas voor veel boeren concreet in dat zij – in de toekomst – hun onderneming zullen moeten verplaatsen naar een plek waar nog wel de uitoefening van een agrarisch bedrijf mogelijk is. Bij een dergelijke verplaatsing van de onderneming komt nogal wat kijken. Ook het fiscale aspect speelt een uitermate belangrijke rol.

Als sprake is van overheidsingrijpen dan is fiscaal veel meer mogelijk dan zonder deze kwalificatie. Je kunt dan namelijk de zogenoemde verruimde herinvesteringsreserve toepassen (HIR). Met deze verruimde HIR kun je meer belastingheffing uitstellen.

Bij de verkoop van de oude onderneming komen vaak grote stille reserves vrij waarover met de fiscus afgerekend moet worden. Directe belastingheffing over deze stille reserves kan uitgesteld worden als gebruikgemaakt wordt van de verruimde HIR. Hierdoor blijven meer liquide middelen beschikbaar voor nieuwe investeringen op de nieuwe locatie.

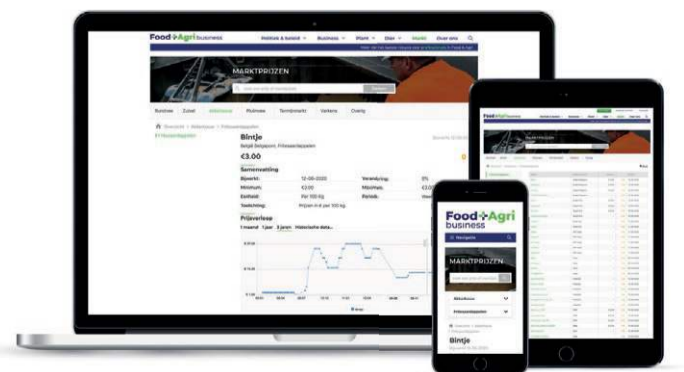
Het is niet altijd duidelijk wanneer sprake is van overheidsingrijpen. Gelukkig is er inmiddels wel duidelijkheid over de Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden. Deze regeling wordt uitgevoerd door de provincies. Dat de regeling aangemerkt wordt als overheidsingrijpen is opgenomen in het recent aangepaste verzamelbesluit herinvesteringsreserve.

Hopelijk worden ook de toekomstige provinciale regelingen waarbij bedrijven verplaatst moeten worden, aangemerkt als overheidsingrijpen. Dat maakt een herstart op een andere plek financieel een stuk eenvoudiger.

Pieter Seegers, fiscalist, gespecialiseerd in de agrarische sector

Marktprijzen Food&Agribusiness

Altijd de laatste prijsmutaties in één oogopslag

Ga naar www.foodagribusiness.nl/markt